

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ МОРСЬКИЙ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИЙ
ІНСТИТУТ
КАФЕДРА «МОРСЬКЕ ТА ЦИВІЛЬНЕ БУДІВНИЦТВО І АРХІТЕКТУРА»

До захисту допущено
Завідувачка кафедри «Морське та
цивільне будівництво і архітектура»
Натела ХОНЕЛІЯ
« 15 » 06 2026 р.

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи бакалавра архітектури
на тему: «МОЛОДІЖНИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР В М. ОДЕСА»

Здобувача вищої освіти 4 курсу, групи 1
Освітньо-професійної програми
«Архітектура та містобудування»
Спеціальності 191 – Архітектура та містобудування
Галузі знань 19 – Будівництво та
архітектура
Ступеня вищої освіти «Бакалавр»

Мирослав КОНДРАШОВ МКС
підпис

« 10 » червня 2026 р.

Керівник кваліфікаційної роботи:
К. арх., доц. Олена МОРГУН

ОМ « 15 » 06 2026 р.
підпис

Рецензент кваліфікаційної роботи:
Сапунова М.Ю., канд. архітектури, доцент
кафедри образотворчого мистецтва

ОДАБА
(посада, прізвище та ініціали)
« 15 » 06 2026 р.
підпис

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти	2
АНОТАЦІЯ	11
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ, ТЕРМІНІВ	13
ВСТУП	14
2. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНЕ РІШЕННЯ	17
1.1 Архітектурна ідея об'єкту проектування	17
1.2 Функціонально-планувальна організація об'єкту проектування	17
1.3 Об'ємно-просторова організація об'єкту проектування	17
1.4 Перелік приміщень	19
2. КОНСТРУКТИВНЕ РІШЕННЯ	23
3. ЗОВНІШНЄ І ВНУТРІШНЄ ОЗДОБЛЕННЯ, ВИРІШЕННЯ ІНТЕР'ЄРІВ	23
3.1 Зовнішнє оздоблення	24
3.2 Внутрішнє оздоблення	24
4. ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ	26
5. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ	28
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	34

ЗАВДАННЯ на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти

Кондрашова Мирослава Юрійовича

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Молодіжний культурний центр в місті Одеса»

2. Керівник кваліфікаційної роботи: Моргун Олена Леонідівна
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ректора ОНМУ від « »

Термін подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру

(рік, місяць, число)

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи.

Перелік основних даних і вимог	Опис основних даних і вимог
1. Назва і місцезнаходження об'єкту	Молодіжний культурний центр в м. Одеса, у Пересипському районі, на Миколаївській дорозі, на території недіючого промислового об'єкту на узбережжі Чорного моря, поблизу бази відпочинку
2. Підстава для проєктування	Рішення кафедри морського та цивільного будівництва й архітектури
3. Вид будівництва	Нове будівництво (капітальне)
4. Вихідні дані про особливі умови будівництва (сейсмічність, група складності умов будівництва на ґрунтах, що просідають, території, що підтоплюються і тому подібне)	Температурна зона – II. Зона вологості – нормальна. Середня температура холодної п'ятиднівки – 18°C. Сейсмічність – 7 балів. Нормативне снігове навантаження – 80 кгс/м ² . Нормативний швидкісний натиск вітру – 38 кгс/м ² . II тип ґрунтових умов по просадці. Клас відповідальності будівлі – СС2. Коефіцієнт надійності за призначенням – 0,95. Ступень вогнестійкості - II.
5. Містобудівні вимоги, до	Розташувати реабілітаційний центр в місті

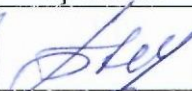
архітектурно-планувального рішення ділянки	Одеса, де наявна зручна транспортна розв'язка. Прийняти площу ділянки – 1,9902 га. Виділити на території функціональні зони: основної забудови, рекреації.
6.Основні архітектурно-планувальні вимоги до об'єкту, що проєктується, та його характеристики	Запроєктувати культурний центр з орієнтацією на відвідувачів молодіжного віку. Поверховість центру прийняти до 3 поверхів включно.
7.Основні вимоги до конструктивного рішення і матеріалів конструкцій, до оздоблення будівель і споруд	Цей проєкт необхідно розробити згідно з діючими державними нормами та правилами. Конструктивна схема – каркасна: фундаменти – залізні пластини під гідравлічні домкрати для поступового підйому колон, монолітні залізобетонні колони, перекриття - монолітне залізобетонне безбалочне. Зовнішні стіни ненесучі з газобетону – 300 мм, утеплення – 100 мм – мінеральна вата. Для обробки фасаду цегла. В оздобленні приміщень використати сертифіковані місцеві натуральні та штучні матеріали.
8.Характеристика інженерного обладнання	Передбачити електропостачання, гаряче і холодне водопостачання, водовідведення, водяне опалювання, вентиляцію і кондиціювання, телефонізацію, радіофікацію, охоронну і пожежну сигналізацію, молнізахист, спринклерну систему пожежогасіння, диспетчеризацію, кабельне телебачення і комп'ютеризацію.
9.Вказівки про необхідність виконання демонстраційних матеріалів, макетів і креслень інтер'єрів, їх склад і форма	Розробити інтер'єри глядацької зали: перспективні зображення інтер'єрів.
10.Вказівки про необхідність виконання науково-дослідних і дослідно-експериментальних робіт в процесі проєктування	Виконати реферат за темою дипломного проєкту, клазура.
11.Вимоги до благоустрою ділянки	Запроєктувати стоянки для катерів, парковку для автомобілів, пішохідні алеї і майданчики для відпочинку з твердим покриттям, запроєктувати озеленення ділянки і розміщення малих архітектурних форм з урахуванням сучасних вимог ландшафтної архітектури.

4. Перелік питань, які потрібно розробити: Виконати реферат за темою дипломного проекту. Анотація. 1. Вихідні дані з природних умов. 2. Опис містобудівних вимог, архітектурно-планувального рішення ділянки; 3. Опис архітектурно-планувальних рішень; 4. Опис інженерного обладнання. 5. Опис конструктивного рішення і матеріалів конструкцій, та оздоблення будівель і споруд. 6. Безпека праці та пожежна безпека. Висновки. Список використаних джерел літератури. Додатки.

5. Перелік графічного матеріалу:

Ситуаційна схема, роза вітрів, генеральний план, плани поверхів, фасади, розрізи, експлікація, умовні позначення, інтер'єр, перспектива, анотація, штамп.

6. Консультанти окремих розділів кваліфікаційної роботи.

Розділ	Ім'я, прізвище, вчений ступінь, вчене звання, посада	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Архітектурні конструкції	Денис БЕЗУШКО, к.т.н., доц., доц. каф. МтаЦБА		
Нормо-контроль	Керівник кваліфікаційної роботи		

7. Календарний план виконання кваліфікаційної роботи

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання
1	Формування та узгодження з керівником плану кваліфікаційної роботи	02.03.2026
2	Підбір літературних джерел та її вивчення, збір і обробка вихідної інформації, аналіз, визначення мети та задач кваліфікаційної роботи	09.03.2026
3	Узгодження з керівником змістовного наповнення структурних елементів кваліфікаційної роботи	20.04.2026
4	Виконання кваліфікаційної роботи, перевірка її керівником	18.05.2026
5	Оформлення кваліфікаційної роботи з урахуванням недоліків, перевірка керівником	25.05.2026
6	Початок малого захисту кваліфікаційної роботи	01.06.2026
7	Остаточне виправлення та оформлення кваліфікаційної роботи (за потреби)	08.06.2026 – 10.06.2026
8	Завершення малого захисту кваліфікаційної роботи	12.06.2026
9	Підготовка доповіді / презентації / ілюстративного матеріалу до захисту кваліфікаційної роботи	12.06.2026 – 15.06.2026

10	Перевірка кваліфікаційної роботи на дотримання норм академічної доброчесності (перевірка на плагіат)	~~17~~ .06.2026 – 15.06.2026
12	Рецензування кваліфікаційної роботи (отримання рецензії)	15.06.2026
13	Передача керівнику отриманих рецензії на кваліфікаційну роботу, отримання відгуку керівника кваліфікаційної роботи	15.06.2026
14	Публічний захист кваліфікаційної роботи на засіданні ЕК	~~16~~ .06.2026 –

8. Склад і площі приміщень

Блок кафе на 60 місць				
Зона для відвідувачів				
№ п/п	Найменування	Од. вим.	Кількість приміщень	Кількість
1.	Тамбур	м ²	1	3,25
2.	Хол	м ²	1	21,08
3.	Гардероб	м ²	1	7,10
4.	Вбиральня	м ²	1	15,29
5.	Обідня зал (60 місць)	м ²	1	175,57
	Разом:	м ²		222,29
Зона кухні				
6.	Гарячий цех	м ²	1	44,57
7.	Холодний цех	м ²	1	13,59
8.	Приміщення для різання хліба	м ²	1	8,79
9.	Мийна кухонного посуду	м ²	1	6,20
10.	Мийна столового посуду	м ²	1	10,12
11.	Роздавальна	м ²	1	15,26
12.	Сервізна	м ²	1	5,54
	Разом:	м ²		104,07
Складські приміщення				
13.	Охолоджувальна камера	м ²	1	7,03
14.	Охолоджувальна камера	м ²	1	9,59
15.	Тамбур (перед камерами)	м ²	1	5,12

16.	Комора сухих продуктів	м ²	1	6,15
17.	Комора тари	м ²	1	8,79
18.	Завантажувальна	м ²	1	9,59
	Разом:	м ²	46,27	
Зона для персоналу				
13.	Кабінет адміністратора	м ²	1	6,61
14.	Приміщення для персоналу	м ²	1	6,61
15.	Гардероб для персоналу	м ²	2	12,15
16.	Санвузол	м ²	2	1,35
17.	Душові	м ²	2	1,62
	Разом:	м ²	43,46	
	Разом по блоку:	м ²	867,67	
Блок з глядацькою залю на 120 місць				
Вхідна група				
№ п/п	Найменування	Од. вим.	Кількість приміщень	Кількість
1.	Тамбур	м ²	1	3,57
2.	Вестибюль	м ²	1	23,95
3.	Рекреація	м ²	1	182,32
4.	Гардероб	м ²	1	26,25
5.	Жіноча вбиральня	м ²	1	17,08
6.	Вбиральня для людей з обмеженими можливостями	м ²	1	3,52
7.	Чоловіча вбиральня	м ²	1	9,35
	Разом:	м ²	266,04	
Зона для персоналу				
8.	Каса	м ²	1	5,80
9.	Кімната охорони	м ²	1	9,89
10.	Грим-вбиральня	м ²	1	16,25
11.	Грим-вбиральня	м ²	1	9,73

12.	Вбиральня	м ²	2	2,75
13.	Операторська	м ²	1	15,23
14.	Санвузол для оператора	м ²	1	1,50
	Разом:	м ²	63,90	
Зона адміністративних приміщень				
15.	Кабінет адміністрації	м ²	1	19,50
16.	Кабінет бухгалтера	м ²	1	10,99
17.	Кімната студентської ради	м ²	1	10,98
	Разом:	м ²	41,47	
Зона з глядацькою залою				
18.	Глядацька зала	м ²	1	89,63
19.	Естрада	м ²	1	53,75
20.	Складське приміщення	м ²	1	20,76
21.	Універсальна зала	м ²	1	159,23
	Разом:	м ²	323,37	
Зона магазину з товарами для творчості				
22.	Торгівельна зала	м ²	1	62,83
23.	Складське приміщення	м ²	1	13,27
24.	Приміщення персоналу	м ²	1	5,67
25.	Вбиральня	м ²	1	2,55
	Разом:	м ²	121,88	
	Разом по блоку:	м ²	1 066,46	

Блок з майстернями образотворчого мистецтва та акторської майстерності				
№ п/п	Найменування	Од. вим.	Кількість приміщень	Кількість
Вхідна група				
1.	Тамбур	м ²	1	4,29

2.	Хол	м ²	1	59,41
3.	Комора	м ²	1	5,29
4.	Вбиральня	м ²	3	16,37
	Разом:	м ²	118,10	
Зона з майстернями образотворчого мистецтва				
5.	Клас малюнку та живопису	м ²	1	53,66
6.	Клас скульптури	м ²	1	54,10
7.	Клас декоративно-ужиткового мистецтва	м ²	1	53,66
8.	Рекреація	м ²	1	89,32
9.	Виставковий простір	м ²	1	74,58
10.	Складське приміщення	м ²	2	18,54
11.	Складське приміщення	м ²	1	5,02
12.	Складське приміщення	м ²	1	5,04
13.	Складське приміщення	м ²	1	5,58
14.	Складське приміщення	м ²	1	11,18
	Разом:	м ²	389,22	
Зона коворкінгу				
15.	Коворкінг	м ²	1	54,10
16.	Складське приміщення	м ²	1	5,02
17.	Презентаційне приміщення	м ²	1	51,53
18.	Медіатека	м ²	1	61,12
19.	Бібліотека	м ²	1	61,12
20.	Приміщення для персоналу	м ²	2	13,97
21.	Разом:		260,83	
Зона акторської майстерності				
22.	Репитаційна зала	м ²	1	73,37
23.	Кімната керівника	м ²	1	17,16
24.	Грим-вбиральня	м ²	2	24,25
25.	Душова	м ²	2	1,62
26.	Складське приміщення	м ²	1	26,27

27.	Рекреація (універсальний простір)	м ²	1	166,61
28.	Мала вітальня	м ²	1	48,04
	Разом:	м ²	383,19	
	Разом по блоку:	м ²	1 175,23	

Керівник кваліфікаційної роботи

Олена Моргун

(підпис)

Здобувач вищої освіти

Мирослав Кондрашов

(підпис)

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти	2
АНОТАЦІЯ	11
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ, ТЕРМІНІВ	13
ВСТУП	14
2. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНЕ РІШЕННЯ	17
1.1 Архітектурна ідея об'єкту проектування	17
1.2 Функціонально-планувальна організація об'єкту проектування	17
1.3 Об'ємно-просторова організація об'єкту проектування	17
1.4 Перелік приміщень	19
2. КОНСТРУКТИВНЕ РІШЕННЯ	23
3. ЗОВНІШНЄ І ВНУТРІШНЄ ОЗДОБЛЕННЯ, ВИРІШЕННЯ ІНТЕР'ЄРІВ	23
3.1 Зовнішнє оздоблення	24
3.2 Внутрішнє оздоблення	24
4. ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ	26
5. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ	28
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	34

СКЛАД ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУ

КРЕСЛЕННЯ:

Планшет

1. Ситуаційна схема.....	1
2. Генеральний план М1:500.....	1
3. Розгортки	1
4. План поверху блоку кафе на позн. 0,000 М1:100	1
5. План поверху блоку кафе на позн. +3,900 М1:200	1
6. Блок кафе. Фасад в осях А/1 - Г/1 М1:100.....	1
7. Блок кафе. Фасад в осях 7/1 - 1/1 М1:100.....	1
8. Розріз 1-1 М1:200	1
9. Розріз 2-2 М1:200	1
10. План поверху блоку з майстернями образотворчого мистецтва та акторської майстерності на позн. 0,000 М1:100.....	1
11. План поверху блоку з майстернями образотворчого мистецтва та акторської майстерності на позн. +3,900 М1:200	1
12. План поверху блока з майстернями образотворчого мистецтва та акторської майстерності на позн. +7,800 М1:200	1
13. Блок з майстернями образотворчого мистецтва та акторської майстерності. Фасад в осях 6/2 - 1/2 М1:100.....	1
14. Розріз 3-3 М1:100	1
15. План поверху блоку з глядацькою залю на позн. 0,000 М1:100	1
16. План поверху блоку з глядацькою залю на позн. +3,900 М1:200	1
17. Блок з глядацькою залю. Фасад в осях Д/3 - 6/3 М1:100....	1
18. Блок з глядацькою залю. Фасад в осях Д/3 - А/3 М1:100 ...	1
19. Розріз 4-4 М1:100	1
20. Розріз 5-5 М1:100	1
21. Перспектива	1
Інтер'єр молодіжного культурного центру:	
22. Перспектива	1

АНОТАЦІЯ

У бакалаврській дипломній роботі досліджено особливості проектування та будівництва громадської споруди – молодіжного культурного центру в місті Одесі.

Актуальність роботи зумовлена сучасними тенденціями розвитку міст, які характеризуються зростанням ролі громадських просторів та орієнтацією на людину. У процесі розвитку сучасного суспільства культура виступає одним із ключових чинників формування духовних, соціальних та естетичних цінностей. Вона визначає рівень цивілізаційного розвитку, впливає на світогляд людини та формує середовище її життєдіяльності. У цьому контексті особливого значення набувають об'єкти культурного призначення, які не лише забезпечують збереження та трансляцію культурної спадщини, але й формують активний громадський простір. Одним із таких об'єктів є культурний центр – не тільки багатофункціональна громадська споруда але й багатофункціональний простір, що відіграє важливу роль у структурі міського середовища.

Проект передбачає різноманітні простори для проведення виставок, концертів, конференцій, освітніх заходів, творчих майстерень та дозвілля. Таким чином, культурний центр поєднує в собі риси громадського, освітнього та комунікативного простору, що зумовлює підвищені вимоги до його архітектурного вирішення.

У роботі детально розглянуто архітектурно-планувальні рішення, теплотехнічні характеристики огорожувальних конструкцій, вибір енергоефективних матеріалів та розрахунок монолітного залізобетонного перекриття.

З метою забезпечення безпеки населення пропонується використання сховища, яке вже є на території ділянки. Сховище включає дизель-генератор, вентиляційні системи, санвузли, кімнату персоналу, технічні приміщення та два евакуаційні виходи.

Дипломний проєкт розроблено з урахуванням сучасних будівельних стандартів та вимог до культурно-видовищних та дозвіллевих закладів.

Робота демонструє отримані під час навчання знання та вміння, а також здатність створювати архітектурні простори, орієнтовані на потреби людини.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ, ТЕРМІНІВ

Рис. - рисунок

Табл. - таблиця

ДБН - Державні будівельні норми

°С - одиниця виміру температури – Градус Цельсія

га - одиниця виміру площі - гектар

м - одиниця виміру - метр

м. - місто

м² - одиниця виміру площі – метр квадратний

м³ - одиниця виміру об'єму – метр кубічний

мм - одиниця виміру – міліметр

пн - орієнтація відносно сторін горизонту, північний напрям

пд - орієнтація відносно сторін горизонту, південний напрям

зх - орієнтація відносно сторін горизонту, західний напрям

сх - орієнтація відносно сторін горизонту, східний напрям.

ВСТУП

У процесі розвитку сучасного суспільства культура виступає одним із ключових чинників формування духовних, соціальних та естетичних цінностей. Вона визначає рівень цивілізаційного розвитку, впливає на світогляд людини та формує середовище її життєдіяльності. У цьому контексті особливого значення набувають об'єкти культурного призначення, які не лише забезпечують збереження та трансляцію культурної спадщини, але й формують активний громадський простір. Одним із таких об'єктів є культурний центр – багатофункціональна громадська споруда, що відіграє важливу роль у структурі міського середовища.

Культурний центр у системі громадських будівель розглядається як складний архітектурно-планувальний об'єкт. Його функціональна структура охоплює різноманітні простори для проведення виставок, концертів, конференцій, освітніх заходів, творчих майстерень та дозвілля. Таким чином, культурний центр поєднує в собі риси громадського, освітнього та комунікативного простору, що зумовлює підвищені вимоги до його архітектурного вирішення.

Залежно від функціонального призначення, існують різні типи закладів: багатофункціональні, спеціалізовані (театральні центри, виставкові, музичні та центри сучасного мистецтва), освітньо-культурні комплекси. Культурний центр – важливий елемент міського середовища, що формує культурну ідентичність території та сприяє соціальній інтеграції.

1. ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПЛАН, БЛАГОУСТРІЙ, ПЛАН ОРГАНІЗАЦІЇ РЕЛЬЄФУ, ОЗЕЛЕНЕННЯ

Ділянка : м. Одеса.

Територія для проєктування культурного центру була обрана з урахуванням оптимального розміщення. Ділянка для будівництва знаходиться в м. Одеса, у Пересипському районі, на Миколаївській дорозі, на узбережжі Чорного моря. Зараз ця територія занедбана. Площа території віддана під забудову складає 1,9902 га.

Територія – це ділянка вільна від забудови та цінних зелених насаджень, має спокійний рельєф зі зниженням в східному напрямку.

Форма генерального плану має динамічну форму. Наявні під'їзди автотранспорту з Миколаївської дороги та з вулиці Жевахова.

З південно-західної частини до ділянки проєктування примикає промислова територія, у північній частині знаходиться база відпочинку, з півночі до ділянки примикає житлова забудова. Основний доступ на ділянку влаштовано з південно-західу, де розташовуються всі блоки, а також автостоянка.

Господарська зона має окремий в'їзд і розташовується поблизу виробничих та складських приміщень обідньої зали блоку кафе.

Благоустрій території включає в себе зелені насадження, фонтани,

пішохідні доріжки, набережну, тіньові навіси у формі парусів, лави у формі чайок.

Транспортна мережа ділянки представлена дорогою шириною 6 м – для двостороннього руху.

Південна частина ділянки призначена для фестивального простору. Він включає в себе амфітеатр під тіньовим навісом, та великий газон, на якому може проходити ярмарок.

На південно-західній частині ділянки знаходяться блоки культурного центру. Головні входи орієнтовані у середину внутрішнього відкритого простору, відтвореного будівлями.

Зони озеленення на території ділянки включатимуть в себе насадження місцевих квіткових рослин та дерев.

Ділянка для розміщення будівель відповідає вимогам оптимальної орієнтації та нормативної інсоляції приміщень. Також передбачені мобільні вертикальні та горизонтальні конструкції – жалюзі від перегрівання приміщень будівлі. Наявні зручні підходи, під'їзди та автостоянки для відвідувачів. Благоустрій ділянки включає належний рівень озеленення.

2. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНЕ РІШЕННЯ

1.1 Архітектурна ідея об'єкту проектування

Культурний центр буде об'єднувати функціональні зони, спрямовані на творчість, мистецтво, дозвілля. Комплекс будівель поділений на блоки у зв'язку з функціями, кожен блок створює гармонійне середовище для окремого виду діяльності. Проектування ґрунтується на взаємодії між спорудами центру та морем. Ця взаємодія посилюється через створення внутрішнього двору, відкритої тераси та зручних пішохідних алей, де будуть висаджені місцеві квіткові рослини та дерева.

1.2 Функціонально-планувальна організація об'єкту проектування

У культурному центрі передбачаються такі функціональні групи приміщень:

- Приміщення для відвідувачів;
- Рекреація;
- Складські приміщення;
- Приміщення персоналу;
- Адміністративні приміщення;
- Санвузли;
- Приміщення кухонної зони блоку кафе.

1.3 Об'ємно-просторова організація об'єкту проектування

У блоці кафе на першому поверсі розміщено хол з гардеробом для відвідувачів, обідню залу зі сходами на другий поверх та ліфт, приміщення для приготування та подачі їжі, складські приміщення, приміщення для персоналу та адміністрації, вбиральні для відвідувачів та персоналу кафе.

На другому поверсі кафе розміщено обідню залу, та вихід на експлуатовану покрівлю, на якій організовано літню зону кафе під тіншовими навісами.

У блоці з глядацької зали на першому поверсі розміщено вестибюль з касою, фойє зі сходами на інші поверхи та ліфтом, гардероб, глядацька зала (по висоті займає два поверхи), санвузли. На цьому поверсі знаходиться зона магазину з товарами для творчості. В нього входять торгівельна зала, складське приміщення, приміщення для персоналу.

На другому поверсі знаходиться рекреація, універсальна зала.

Блок з майстернями образотворчого мистецтва та акторської майстерності має три поверхи та експлуатовану покрівлю. На першому

поверсі розташовані хол зі сходами та ліфтом, рекреація зі сходами, майстерні малюнку та живопису та скульптури, бібліотека, складські приміщення, приміщення для персоналу, санвузли.

На другому поверсі розташовані виставковий простір, клас декоративно-ужиткового мистецтва, коворкінг, медіатека, презентаційне приміщення, складські приміщення, приміщення для персоналу, санвузли.

На третьому поверсі розміщені рекреація (універсальний простір), мала вітальня, репетиційна зала, кімната керівника, грим-вбиральні, душові, санвузол, складське приміщення.

Культурний центр забезпечує доступ для людей з обмеженими фізичними можливостями, які пересуваються на інвалідних візках. Тут наявна відповідна ширина проходів та дверних прорізів, а також можливість для вільного пересування осіб з інвалідністю в горизонтальному та вертикальному напрямках.

Ганки усіх входів обладнані пандусами з ухилом не більше 1:12.

Входи до будівлі мають тамбури для захисту від атмосферних опадів. Всі головні входи мають тамбури.

1.4 Перелік приміщень

№ п/п	Найменування приміщень	Площа приміщень, м ²
Блок кафе на 60 місць		
1 поверх		
101.	Тамбур	3,25
102.	Хол	21,08
103.	Гардероб	7,10
104.	Вбиральня	15,29
105.	Обідня зала	175,57
106.	Роздавальна	15,26
107.	Сервізна	5,54
108.	Мийна столового посуду	10,12
109.	Мийна кухонного посуду	6,20
110.	Комора сухих продуктів	6,15
111.	Комора тари	8,79
112.	Завантажувальна	9,59
113.	Кабінет адміністратора	6,61
114.	Приміщення для персоналу	6,61
115.	Коридор	49,43
116.	Гардероб для персоналу	12,15
117.	Душова	1,62
118.	Вбиральня	1,35
119.	Вбиральня	1,35
120.	Душова	1,62
121.	Гардероб для персоналу	12,15
122.	Охолоджувальна камера	7,03
123.	Охолоджувальна камера	9,59
124.	Тамбур	5,12
125.	Приміщення для нарізання хліба	8,79
126.	Холодний цех	13,59
127.	Гарячий цех	44,57
	Площа поверху:	465,51
2 поверх		
201.	Обідня зала	59,70
202.	Відкрита зона кафе	342,46
	Площа поверху:	402,16
	Загальна площа:	867,67

№ п/п	Найменування приміщень	Площа приміщень, м ²
Блок з глядацькою залою на 120 місць		
1 поверх		
101.	Тамбур	3,57
102.	Вестибюль	23,95
103.	Рекреація	182,32
104.	Комора	10,18
105.	Гардероб	26,25
106.	Вбиральня	1,50
107.	Операторська	15,23
108.	Коридор	9,01
109.	Коридор	3,57
110.	Грим-вбиральня	16,25
111.	Вбиральня	2,91
112.	Грим-вбиральня	9,73
113.	Вбиральня	2,69
114.	Зала для глядачів	89,63
115.	Естрада	53,75
116.	Складське приміщення	20,76
117.	Тамбур	5,50
118.	Вбиральня для жінок	17,08
119.	Вбиральня для інклюзії	3,52
120.	Вбиральня для чоловіків	9,35
121.	Коридор	8,09
122.	Кабінет директора	19,50
123.	Кабінет бухгалтера	10,99
124.	Кімната студентської ради	10,98
125.	Кімната охорони	9,89
126.	Каса	5,80
127.	Торгівельна зала	62,83
128.	Приміщення для персоналу	5,67
129.	Вбиральня	2,55
130.	Складське приміщення	13,37
	Площа поверху:	656,43
2 поверх		
201.	Рекреація	216,03
202.	Універсальна зала	159,23
203.	Торгівельна зала	34,76
	Площа поверху:	410,03

	Загальна площа:	1 066,45
--	-----------------	----------

№ п/п	Найменування приміщень	Площа приміщень, м ²
Блок з майстернями образотворчого мистецтва та акторської майстерності		
1 поверх		
101.	Тамбур	4,29
102.	Хол	59,41
103.	Комора	5,29
104.	Рекреація	89,32
105.	Складське приміщення	18,54
106.	Клас малюнку та живопису	53,66
107.	Комора	5,58
108.	Комора	5,04
109.	Комора	5,02
110.	Клас скульптури	54,10
111.	Вбиральня	16,37
112.	Приміщення для персоналу	13,97
113.	Бібліотека	61,12
	Площа поверху:	391,71
2 поверх		
201.	Хол	53,87
202.	Виставковий простір	74,58
203.	Складське приміщення	18,54
204.	Клас декоративно-ужиткового мистецтва	53,66
205.	Комора	11,18
206.	Комора	5,02
207.	Коворкінг	54,10
208.	Вбиральня	16,37
209.	Приміщення для персоналу	13,97
210.	Медіатека	61,12
211.	Презентаційне приміщення	21,53
	Площа поверху:	383,95
3 поверх		
301.	Рекреація (універсальний простір)	166,61
302.	Репетиційна зала	73,37
303.	Кімната керівника	17,16
304.	Грим-вбиральня	24,25
305.	Душова	1,62
306.	Душова	1,62

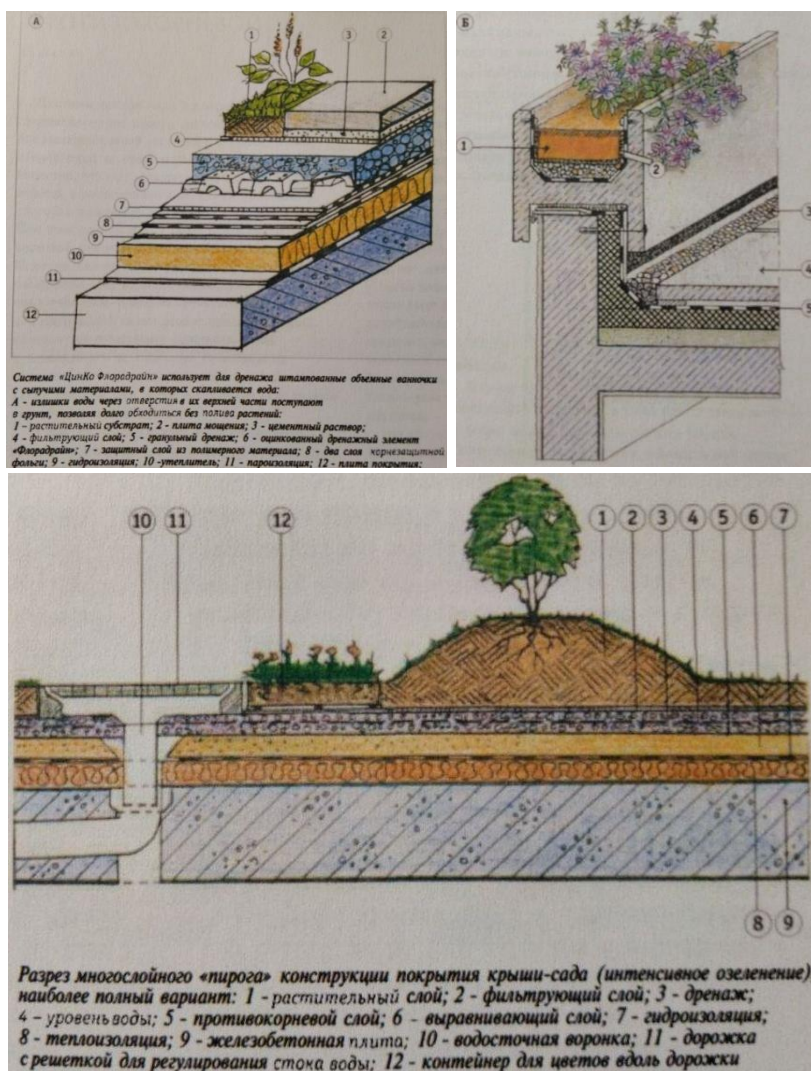
307.	Грим-вбиральня	24,25
308.	Вбиральня	16,37
309.	Складське приміщення	26,27
310.	Мала вітальня	48,04
	Площа поверху:	399,57
	Загальна площа:	1 175,23

2. КОНСТРУКТИВНЕ РІШЕННЯ

Проект розроблений згідно з діючими державними нормами та правилами. Конструктивна схема – каркасна: фундаменти – залізні пластини під гідравлічні домкрати для поступового підйому колон, монолітні залізобетонні колони, перекриття – монолітне залізобетонне безбалочне. Зовнішні стіни ненесучі з газобетону – 300 мм, утеплення – 100 мм – мінеральна вата. Перегородки з газобетону товщиною 100 та 200 мм. В оздобленні приміщень пропонується використати сертифіковані місцеві натуральні та штучні матеріали.

Для обробки фасаду – цегла.

Дах одного типу – плоский. Для верхнього шару покрівлі пропонується застосування полімерної гідроізоляційної мембрани на основі пластифікованого полівінілхлориду (ПВХ) високої якості з внутрішньою армованою сіткою з поліестеру. Цей матеріал стабільний проти ультрафіолетового світла. Він не горить, оскільки містить специфічні стабілізатори. На покрівлях присутнє екстенсивне та інтенсивне озеленення.

3. ЗОВНІШНЄ І ВНУТРІШНЄ ОЗДОБЛЕННЯ, ВИРІШЕННЯ ІНТЕР'ЄРІВ

3.1 Зовнішнє оздоблення

При виборі матеріалів для зовнішнього оздоблення будівлі важливо враховувати їх технічні характеристики, санітарно-гігієнічні вимоги та естетичний вигляд. Проєкт передбачає оздоблення фасадів, яке відповідає їх функціональному призначенню та архітектурному стилю. Це оздоблення гармонійно поєднується з природним середовищем та ландшафтом, використовуючи природні матеріали та сучасні технології.

Для обробки фасаду стіни оздоблені цеглою. Також в проєкті пропонується використання декору з пінополістеролу

Елементи декору включають обрамлення вікон та дверей лиштвом з цегли. Вікна та двері виконані з пластику зі склопакетами. Вимощення виконане тротуарною плиткою.

3.2 Внутрішнє оздоблення

Внутрішнє оздоблення будівлі реалізовано з увагою до функціональних особливостей кожного приміщення та в єдиному стильовому ключі, що забезпечує гармонійний та цілісний образ інтер'єрів. Для оздоблення використано виключно високоякісні матеріали, які гарантують довговічність, зносостійкість та естетичну привабливість.

У загальних приміщеннях, таких як коворкінг, бібліотека, універсальна зала та адміністративні зони, підлоги виконані з натурального паркету, що створює затишок і тепло, стіни оздоблені декоративною штукатуркою та дерев'яними панелями та зносостійкою фарбою. Стелі – покриті декоративною штукатуркою та пофарбовані водоемульсійною фарбою.

У приміщеннях з підвищеною вологістю (санвузли, душові, вбиральні) підлоги викладені протислизькою керамічною плиткою з трапами для водовідведення. Стіни повністю облицьовані плиткою, а стелі пофарбовані водоемульсійною фарбою, що забезпечує повну вологостійкість і легкий догляд. У холах і коридорах, які відчувають підвищене навантаження, підлоги обладнані міцними наливними полімерними покриттями. Стіни поєднують декоративну штукатурку, дерев'яні панелі та фарбу для створення сучасного дизайну. Стелі – покриті декоративною штукатуркою та пофарбовані водоемульсійною фарбою.

Складські та технічні приміщення мають практичне оздоблення. Підлоги з міцної керамічної плитки або промислових наливних полімерів. Стіни та стелі покриті зносостійкою штукатуркою, що забезпечує простоту в обслуговуванні.

Усі рішення враховують ергономічні, екологічні та технологічні вимоги, створюючи комфортне, функціональне та візуально приємне середовище для роботи, відпочинку та повсякденного використання, що повністю відповідає сучасним стандартам якості та дизайну.

4. ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ

Опалення. Проєкт опалення виконаний для розрахункової температури зовнішнього повітря $0\text{ }T_n = -22^{\circ}\text{C}$. Джерелом опалення є вода температурою $105\text{--}150^{\circ}\text{C}$ від ЦТМ. У корпусах запроектована тупикова двотрубна система опалення з нижнім розведенням. Циркуляція води по системі передбачена примусова, потрібне використання насосу. Ввідні та зворотні магістралі монтуються з металопластикових труб з ухилом 0,002. Підключення радіаторів опалення діагональне. Відключення системи передбачено в тепловому вузлі на вводі тепломережі.

Вентиляція. У приміщеннях передбачена загально обмінна вентиляція, природна та механічна. Вентиляція передбачена канална витяжна. У трьох корпусах, окрім корпуса з майстернями, запроектована система вентиляції без збірних каналів, у корпусі з майстернями – з вертикальним збірним каналом. Для подачі повітря використовується система з розрахунку $18\text{ м}^3 / \text{год}$. Всі повітроводи - металеві. З санвузлів передбачена механічна витяжка з допомогою дахового вентилятора.

Водопостачання і каналізація. Водопостачання міжнародного молодіжного культурного центру передбачається від запроектованого тупикового водопроводу. Тип водопровідних труб – напірні поліетиленові. Водопровід запроектовано прямоточний, з нижньою розводкою. Система гарячого водопостачання запроектована з відкритим водозабором з теплової мережі. Для пожежного водопроводу передбачені автоматичні системи та спринклерне пожежогасіння.

Система каналізації запроектована без спеціального обладнання. Каналізаційні труби з пластику. Зливово каналізація передбачена комбінована, з відкритими лотками та зачиненою мережею. Відведення води з покрівлі передбачено крізь парапет. Труби водостоку – з оцинкованої сталі з полімерним покриттям.

Електропостачання. Електропостачання міжнародного молодіжного культурного центру передбачається від існуючої КТП-160 кВа і існуючої ПЛ-0,4 кВ. Електропостачання виконано кабелем марки АВБбШв-1 кВ. Силowymi електроприймачами є електродвигуни сантехнічного та технологічного обладнання. Управління електродвигунами припливних і витяжних систем здійснюється дистанційно. Джерелом електропостачання є сонячні батареї та існуючі лінії електроживлення. Електропроводка передбачена схована. Проєктом передбачається відключення вентиляції у разі пожежі. Пожежна електрична сигналізація передбачена променева (радіальна). Всі металеві струмонебудучі частини електрообладнання повинні бути заземлені. Проєктом передбачено робоче, аварійне та евакуаційне освітлення.

Освітлення території культурного центру передбачене зовнішнє та охоронне.

Телефонізація. Телефонізація міжнародного молодіжного культурного центру здійснюється від АТС.

Блискавкозахист. Для захисту від атмосферних перенапруг телеантена та радіомережі приєднуються до блискавковідводу. Блискавковідвід приєднується до контура заземлення з електродів забитих в ґрунт.

5. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ

<i>ТЕП генплану</i>	Кількість
1. Площа території	1,9902 га
2. Площа забудови	2 226,47 м ²
3. Площа благоустрою	1.24 га
3.1. Озеленення	5 971 м ²
3.2. Площа твердих покриттів	11 704,33 м ²

<i>ТЕП будівлі</i>	Кількість
Площа забудови	2 226,47 м ²
Поверховість блоку кафе	2 поверхи
Поверховість блоку з глядацькою залогою	2 поверхи
Поверховість блоку з майстернями образотворчого мистецтва та акторської майстерності	3 поверхи
Загальна площа	3 109,36 м ²
- блок кафе	867,67 м ²
- блок з майстернями образотворчого мистецтва та акторської майстерності	1 175,23 м ²
- блок з глядацькою залогою	944,58 м ²
Будівельний об'єм	14 491 м ³
- блок кафе	2 614 м ³
- блок з майстернями образотворчого мистецтва та акторської майстерності	5 231 м ³
- блок з глядацькою залогою	6 646 м ³

ВИСНОВКИ

На підставі виданого завдання був розроблений дипломний проєкт на тему: молодіжний культурний центр в місті Одеса. В архітектурно-будівельній частині проєкту опрацьовано об'ємно-планувальні та конструктивні рішення з урахуванням сейсмічної активності регіону, сучасних будівельних норм та стандартів енергоефективності.

Особлива увага приділена функціональному зонуванню: приміщення мають різну площу, залежно від їхнього призначення, з дотриманням нормативів інсоляції, вентиляції та природного освітлення. Проєкт передбачає створення комфортного внутрішнього простору як відвідувачів, так і для персоналу.

Територія культурного центру комплексно благоустроюється: облаштовані пішохідні доріжки, ландшафтні алеї з насадженнями та фонтанами, квітники, зони для відпочинку. Запроєктовано внутрішній простір, відтворений будівлями, з фонтаном, як центр композиції, організовано набережну з тіньовими навісами, що забезпечують затінення влітку.

Запроєктована парковка для відвідувачів та під'їзд до господарської зони. Весь комплекс спроектований з урахуванням потреб маломобільних груп населення: передбачено пандуси, ліфти, зручні переходи та адаптовані санітарно-гігієнічні вузли.

Проєкт спрямований на створення простору, що поєднує в собі риси громадського, освітнього та комунікативного простору, гармонійно поєднуючи функціональність, безбар'єрність та естетику середовища.

РОЗГРОПКА №2

Додаток візуалізацій, що не увійшли до основної експозиції проєкту

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. ДБН Б.2.2-5:2011. Благоустрій територій. Київ, 2012.
2. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування і забудова територій. Київ, 2019
3. ДБН В.2.2-16:2019. Культурно-видовищні та дозвілєві заклади. Київ, 2019.
4. ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. Київ, Мінрегіон України, 2018.
5. ДБН-В.2.2-25:2009. Підприємства харчування. Київ, 2009.
6. ДБН В.2.2-9:2018. Громадські будинки та споруди. Основні положення. Київ, 2019.
7. ДБН В.1.1.7-2016. Пожежна безпека об'єктів будівництва. Київ, 2017.
8. ДБН В.2.6-31:2016. Теплова ізоляція будівель. Київ, 2017.
9. ДБН В.2.5-67:2013. Опалення, вентиляція та кондиціонування. Київ, 2014.
10. ДБН В.2.5-74:2013. Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування. Київ, 2014.
11. ДБН В.2.5-23:2010. Інженерне обладнання будинків і споруд. Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення. Київ, 2010.
12. ДБН В.2.5-24:2012. Електрична кабельна система опалення. Київ, 2012.
13. ДБН В.2.5-27-2006. Захисні заходи електробезпеки в електроустановках будинків і споруд. Київ, 2006.
14. ДБН В.2.5-28:2018. Природне і штучне освітлення. Київ, 2019.
15. ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010. Будівельна кліматологія. Київ, 2011.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ Й НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський Національний Морський Університет

**Навчально-науковий морський інженерно-технічний
інститут**

Кафедра « Цивільна інженерія та архітектура »

РЕФЕРАТ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

на тему:

«МОЛОДІЖНИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР В М. ОДЕСА»

Виконав: студент

Інституту ННМІТІ

курсу 4 групи АРХ 41

Кондрашов М. Ю.

Перевірили:

К. арх., доц. Моргун О. Л.

ОДЕСА – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	2
1. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ	3
2. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ	5
2.1 <i>Загальні відомості</i>	5
2.2 <i>Класифікація культурних центрів</i>	6
3. ПРИНЦИПИ ПРОЄКТУВАННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ	10
3.1 <i>Містобудівні засади проєктування культурних центрів</i>	10
3.2 <i>Об'ємно-просторові рішення культурних центрів.....</i>	13
3.3 <i>Функціонально-планувальна організація</i>	17
3.4 <i>Законодавча та нормативна база проєктування культурних центрів .</i>	19
3.5 <i>Ергономіка та специфіка обслуговування закладу.....</i>	20
4. КОНЦЕПЦІЇ ДИЗАЙНУ	22
4.1 <i>Всесвітні приклади дизайнерського рішення культурних центрів.....</i>	22
4.2 <i>Обґрунтування дизайн-ідеї та стильового рішення</i>	24
5. АНАЛІЗ СВІТОВИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ АНАЛОГІВ КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ	25
5.1 <i>Приклади культурних центрів.....</i>	25
ВИСНОВКИ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36

ВСТУП

У процесі розвитку сучасного суспільства культура виступає одним із ключових чинників формування духовних, соціальних та естетичних цінностей. Вона визначає рівень цивілізаційного розвитку, впливає на світогляд людини та формує середовище її життєдіяльності. У цьому контексті особливого значення набувають об'єкти культурного призначення, які не лише забезпечують збереження та трансляцію культурної спадщини, але й формують активний громадський простір. Одним із таких об'єктів є культурний центр – багатофункціональна громадська споруда, що відіграє важливу роль у структурі міського середовища.

Культурний центр у системі громадських будівель розглядається як складний архітектурно-планувальний об'єкт. Його функціональна структура охоплює різноманітні простори для проведення виставок, концертів, конференцій, освітніх заходів, творчих майстерень та дозвілля. Таким чином, культурний центр поєднує в собі риси громадського, освітнього та комунікативного простору, що зумовлює підвищені вимоги до його архітектурного вирішення.

1. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ

Ще в античні часи формувалися простори, призначені для культурної, освітньої та громадської діяльності, які можна вважати прототипами сучасних культурних центрів. У Стародавній Греції такими просторами були агори, театри, гімназії та стої, де відбувалися філософські диспути, театральні вистави, громадські збори та освітні заходи. Архітектура цих споруд поєднувала функціональність і естетику, формуючи публічний простір як важливий елемент міського життя.

У Стародавньому Римі розвиток громадських будівель набув ще більшого масштабу. Форум, терми, амфітеатри, бібліотеки та базиліки виконували не лише утилітарні, але й культурно-соціальні функції. Римська традиція комплексного підходу до організації громадського простору суттєво вплинула на подальший розвиток архітектури культурних споруд. Саме в цей період формується уявлення про громадську будівлю як центр соціальної взаємодії та культурного життя міста.

У середньовіччі роль культурних центрів значною мірою перебирають на себе релігійні та освітні установи. Монастирі, собори, університети та міські ратуші стають осередками не лише духовного, але й культурного та освітнього життя. При монастирях функціонували бібліотеки, скрипторії, школи, де зберігалися та передавалися знання. Архітектура цих споруд відображала ієрархічну структуру суспільства та домінування сакральної функції, однак уже тоді простежується прагнення до формування спільного громадського простору.

Епоха Відродження стала важливим етапом у розвитку культурних установ. Зростання інтересу до науки, мистецтва та освіти сприяло появі нових типів будівель – академій, бібліотек, театрів, художніх галерей. Архітектура цього періоду орієнтувалася на людину, гармонію пропорцій та інтеграцію мистецтва в міське середовище. Саме в цей час закладаються основи сучасного розуміння культурного простору як місця розвитку особистості.

У XVIII–XIX століттях, в умовах індустріалізації та активного розвитку міст, відбувається подальша еволюція культурних установ. З'являються музеї, публічні бібліотеки, будинки культури, театри та концертні зали, доступні широким верствам населення. Формується ідея культури як суспільного блага, що має бути інтегроване у повсякденне життя міста. Архітектура громадських будівель цього періоду часто носила монументальний характер, підкреслюючи значущість культури в суспільстві.

Поняття «культурний центр» у сучасному значенні починає формуватися у XX столітті. Це пов'язано зі змінами соціальної структури суспільства, розвитком масової культури та потребою у багатофункціональних громадських просторах. Особливо інтенсивно культурні центри розвивалися після Другої світової війни, коли виникла необхідність у відновленні міського середовища та створенні нових соціальних і культурних осередків. У цей період культурний центр починає розглядатися як комплексна споруда, що поєднує різні функції в єдиній архітектурній структурі.

У другій половині XX століття архітектура культурних центрів зазнає значних змін під впливом модернізму та постмодернізму. З'являються відкриті планувальні структури, трансформовані зали, універсальні простори. Культурний центр перестає бути лише місцем для демонстрації мистецтва і стає активним комунікативним простором, орієнтованим на взаємодію з користувачем. Яскравими прикладами цього періоду є багатофункціональні культурні комплекси, що поєднують виставкові, освітні, адміністративні та рекреаційні зони.

2. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ

2.1 Загальні відомості

Сучасний етап розвитку архітектури характеризується трансформацією підходів до проєктування культурних будівель. Традиційна модель культурної установи як закритого та вузькоспеціалізованого об'єкта поступово змінюється на відкриту, гнучку та багатофункціональну. У зв'язку з цим культурний центр розглядається як універсальний простір, здатний адаптуватися до різних сценаріїв використання та змін соціокультурних потреб суспільства. Це зумовлює необхідність застосування сучасних архітектурно-планувальних рішень, що забезпечують трансформованість, варіативність та функціональну ефективність простору.

Центри дозвілля поділяються на такі види:

- центр клубного дозвілля;
- центр загального профілю;
- аматорський центр.

Представлені типологічні рівні визначають напрямок перспективи розвитку різноманітності дозвільних центрів, які формуються через диференціацію клубних інтересів, що призводить до формування специфіки функціональної структури будівлі та наявності універсальних просторів, спеціалізації приміщень і т.д. Таким чином можуть бути створені такі багатофункціональні центри: культурно-оздоровчі, культурно-дозвільні, культурно-спортивні, навчально-культурно-спортивні, дозвільно-розважальні тощо.

Культурно-дозвільні центри - це будівлі з універсальною композиційною структурою, в якій об'єднані видовищна частина з фойє і залом для глядачів і клубна частина з простором для відпочинку відвідувачів, зимовим садом, студійні приміщення, простором лекторія і т.д. Дані дві структурні частини будівлі клубу мають різне архітектурне рішення. «Поеднання двох контрастних за архітектурною пластикою частин будівлі

дає багаті композиційні рішення, у яких блок видовищної частини є домінантою».

Для сучасних культурно-дозвільних центрів характерний ряд типологічних відмінних рис:

1. Багатофункціональність: функціональна структура може включати, крім клубних приміщень, ще й спортивні, виставкові, торгові, офісні приміщення, інформаційний центр, кафе або ресторан.

2. У композиційному аспекті виявляються два підходи:

1) єдиний об'єм із вираженням вертикальним зонуванням, в якому розміщуються всі приміщення;

2) розвинена багато об'ємна композиція, що забезпечує автономність існування різнофункціональних елементів комплексу.

3. Окреме функціонування обох частин будівлі.

4. Гнучке використання простору.

5. Архітектурний образ повинен мати високу художню виразність або нести ідею чистих геометричних форм (куб, піраміда, сфера і т.д.).

Дозвільні клуби поділяються на такі типи:

- малі клуби з універсальною вітальною місткістю від 50 до 250 відвідувачів;

- клуби з універсальною заломісткістю від 250 до 1500 відвідувачів;

- клуби з універсальною рекреацією місткістю від 250 до 1000 відвідувачів;

- розважальні, фізкультурно-розважальні та інші комплекси клубного дозвілля місткістю від 150 до 1000 відвідувачів».

2.2 Класифікація культурних центрів

У сучасній архітектурній практиці культурні центри виступають важливими елементами міського середовища, формують культурну ідентичність території та сприяють соціальній інтеграції. Прикладами

знакових культурних центрів є Centre Pompidou у Парижі та Київський міський будинок учителя у Києві.

Для системного аналізу культурних центрів як архітектурних об'єктів застосовують різні підходи до їх класифікації, які враховують функціональні, просторові, містобудівні, конструктивні та соціокультурні ознаки.

1. Класифікація за функціональним призначенням

- Багатофункціональні культурні центри

Поєднують у собі декілька видів діяльності: виставкову, театральну, лекційну, бібліотечну, освітню. Зазвичай мають трансформовані простори та гнучку планувальну структуру.

Характерні риси:

- наявність великої зали-трансформера;
- виставкові галереї;
- конференц-зали;
- громадські простори (фойє, атріуми).
- Спеціалізовані культурні центри

Орієнтовані на один провідний вид діяльності:

- театральні центри;
- виставкові центри;
- музичні центри;
- центри сучасного мистецтва.

Наприклад, PinchukArtCentre функціонує як центр сучасного мистецтва з акцентом на виставкову діяльність.

- Освітньо-культурні комплекси

Поєднують мистецьку та навчальну функції (школи мистецтв, лекторії, студії). Часто інтегруються в університетське або громадське середовище.

2. Класифікація за містобудівним положенням

- Центри загальноміського значення

Розташовані в центральних районах міста, формують архітектурні домінанти та громадські простори.

Прикладом світового масштабу є Sydney Opera House, що стала символом міста.

- Районні (локальні) культурні центри

Обслуговують населення окремого мікрорайону або житлового масиву.

Виконують роль соціального ядра громади.

- Регіональні та міжрегіональні центри

Мають ширшу зону впливу та часто розташовуються у великих містах або адміністративних центрах.

3. Класифікація за просторово-планувальною структурою

- Компактна (централізована) структура

Усі функціональні зони об'єднані в єдиному об'ємі.

Переваги: зручність комунікацій, компактність.

Недоліки: складність подальшої реконструкції.

- Блокована структура

Функціональні частини розміщені у взаємопов'язаних блоках. Дає можливість поетапного розширення.

- Павільйонна структура

Окремі будівлі або корпуси поєднані відкритими або напіввідкритими просторами. Такий принцип часто застосовується у великих культурних парках або арт-кластерах.

4. Класифікація за конструктивною системою

- Каркасні системи

Найпоширеніші в сучасній архітектурі. Дають змогу створювати великі безколонні простори (зали, атріуми).

- Монолітні залізобетонні конструкції

Забезпечують складну пластичну форму та значні прольоти.

- Металеві та комбіновані конструкції

Характерні для експресивних архітектурних рішень.

Наприклад, архітектура Guggenheim Museum Bilbao демонструє можливості металевих оболонок та складних просторових форм.

5. Класифікація за типом архітектурного образу

- Традиційні (класичні) форми

Використовують історичні стилістичні елементи, симетрію, ордерні системи.

- Модерністські та функціоналістські

Акцент на раціональності планування, відсутності декору, домінуванні функції.

- Постмодерні та деконструктивістські

Відзначаються експресивністю форм, складною геометрією, символічністю образу.

6. Класифікація за соціальною спрямованістю

- Громадські (муніципальні)

Фінансуються державою або місцевими органами влади, орієнтовані на широкий загал.

- Приватні

Створюються за ініціативи меценатів або фондів.

- Громадсько-приватні партнерства

Поєднують державне та приватне фінансування.

7. Класифікація за рівнем технологічності

- Традиційні

Обмежене використання мультимедійних технологій.

- Інтерактивні та цифрові

Оснащені мультимедійними інсталяціями, інтерактивними екранами, VR/AR-технологіями.

3. ПРИНЦИПИ ПРОЄКТУВАННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ

3.1 Містобудівні засади проєктування культурних центрів

Одним із основних принципів містобудівного розміщення культурних центрів є їхня орієнтація на зони підвищеної громадської активності. Найбільш доцільним вважається розміщення культурних центрів у центральних районах міста, поблизу адміністративних, освітніх та туристичних об'єктів. Таке розташування сприяє формуванню цілісного культурного середовища та забезпечує постійний потік відвідувачів. Разом з тим у сучасній практиці все більшого поширення набуває тенденція розміщення культурних центрів у районах, що перебувають у стадії трансформації або ревіталізації, з метою активізації міського простору та підвищення його привабливості.

Важливу роль у містобудівному проєктуванні культурних центрів відіграє транспортна доступність. Культурний центр повинен мати зручне сполучення з основними транспортними магістралями міста, бути доступним громадським транспортом та мати продуману систему під'їздів. При цьому особливу увагу необхідно приділяти організації пішохідних потоків, безпечному та комфортному підходу до будівлі, а також мінімізації конфліктів між пішохідним і транспортним рухом. Згідно з вимогами чинних будівельних норм, територія культурно-видовищних і дозвіллевих закладів повинна забезпечувати зручну та безпечну евакуацію відвідувачів, що також впливає на вибір містобудівних рішень.

Будівля культурно-дозвільного центру виділяється своїми великими масштабами і є головною будівлею, якій зазвичай підпорядкована навколишня забудова. Композиційне рішення будівлі центру дозволяє набувати ряд специфічних особливостей залежно від рельєфу місцевості, наявності природних або штучних зелених насаджень, акваторій (річка, озеро) і характеру навколишнього ландшафту. Вплив природного оточення позначається на компактному чи розчленованому будівництві будівлі, на характері силуету малюнку його плану та, крім того, визначає вибір

майданчика будівництва, найбільш вигідного для ефективного сприйняття архітектури будівлі клубу. При створенні композиційної основи клубної будівлі застосовують схеми, такі як: фронтальна, торцева, вільна, змішана, компактна центрична.

Містобудівна роль культурного центру часто полягає у формуванні композиційної домінанти або акценту міського простору. Архітектурне вирішення таких об'єктів зазвичай має виразний характер і спрямоване на створення впізнаваного образу. Водночас при проєктуванні необхідно враховувати масштаб навколишньої забудови, історичний контекст та характер міського ландшафту. Надмірна домінантність або ігнорування сформованого середовища може призвести до дисонансу в міській структурі.

Містобудівні засади проєктування культурних центрів також тісно пов'язані з питаннями сталого розвитку. Сучасний культурний центр повинен не лише відповідати функціональним і естетичним вимогам, але й бути екологічно відповідальним об'єктом. Це передбачає збереження зелених зон, інтеграцію ландшафтного дизайну, використання екологічно чистих матеріалів та впровадження енергоощадних технологій. У містобудівному аспекті це проявляється у створенні гармонійного зв'язку між забудованими та природними елементами середовища.

Окрему увагу слід приділяти впливу культурного центру на розвиток прилеглих територій. У сучасних умовах такі об'єкти часто використовуються як інструмент ревіталізації промислових або занедбаних зон. Розміщення культурного центру в подібних районах сприяє оновленню міської структури, підвищенню інвестиційної привабливості території та формуванню нового культурного іміджу міста.

Важливим містобудівним аспектом є формування відкритих громадських просторів навколо культурного центру. Площі, пішохідні алеї, зелені зони та рекреаційні простори повинні бути органічно пов'язані з будівлею та виконувати функцію перехідної зони між міським простором і внутрішніми приміщеннями. Такі простори сприяють залученню відвідувачів

навіть поза межами проведення заходів, що підвищує соціальну значущість об'єкта.

При проектуванні культурно-дозвільного центру у складі сформованої міської чи сільської забудови передбачається зменшення площі його земельної ділянки за збереження необхідних майданчиків перед головним входом у будинок і виходами з нього, збереженням господарського майданчика.

Проектований культурно-дозвільний центр розрахований на його одноразове відвідування великою кількістю людей, тому до нього повинні бути організовані зручні під'їзди для різних видів транспорту та підходи для відвідувачів. У безпосередній близькості рекомендується розміщувати місця для тимчасового паркування. Перед головним входом у центр слід розташовувати відкриту площу або сквер з широкою головною алеєю. Перед виходами з будівлі слід також влаштовувати відкриті площі для розосередження відвідувачів.

Земельна ділянка центру дозвілля включає в себе кілька основних зон:

- громадська (майданчики перед входом до будівлі);
- видовищна (відкрита естрада або танцювальний майданчик);
- зона відпочинку (дитячі майданчики, майданчики для атракціонів тощо);
- спортивна (майданчики для волейболу, баскетболу та інші майданчики);
- господарська (майданчик для транспортних засобів, господарський склад, сміттєзбірник).

Для відвідувачів культурно-дозвільного центру слід передбачати стоянки індивідуальних автомашин, які розташовані не далі 400 м від входів до будівлі (з розрахунку 2-5 місць для автомашин на 100 відвідувачів). На автомобільну стоянку обов'язково виділяються місця для паркування автомобілів інвалідів. При цьому ширина стоянки для автомобіля інваліда має бути не менше ніж 3,5 м.

Концепція благоустрою території біля культурно-дозвільного центру, її ландшафтний дизайн є органічною частиною формування простору навколишнього середовища та активно використовується для відпочинку мешканців як у літній, так і в зимовий час.

Залежно від розвитку авторської ідеї переважне значення при розробці зонування території центру дозвілля може отримати ідея формування паркової зони з алеями, фонтанами та альтанками, створення літнього театру на відкритому повітрі; розвинена спортивна зона із майданчиками для волейболу, баскетболу, гімнастики, тенісний корт тощо.

3.2 Об'ємно-просторові рішення культурних центрів

У сучасній архітектурі культурних центрів значного поширення набуває принцип просторової відкритості. Це проявляється у використанні атриумів, наскрізних просторів, відкритих галерей та внутрішніх дворів, які забезпечують візуальний і функціональний зв'язок між різними частинами будівлі. Атриум, як центральний елемент об'ємно-просторової структури, виконує роль комунікативного ядра, навколо якого групуються основні функціональні зони. Такий прийом сприяє кращій орієнтації відвідувачів у просторі та формує відчуття єдності внутрішнього середовища.

Архітектурний образ культурного центру формується не лише за рахунок загальної композиції, але й через пластичне опрацювання об'ємів та фасадів. У сучасній практиці широко застосовуються складні геометричні форми, асиметричні композиції та динамічні силуети, що підкреслюють інноваційний характер об'єкта. Разом з тим при проєктуванні необхідно враховувати масштаб людини та забезпечувати гармонійне співвідношення між архітектурною виразністю та комфортом сприйняття простору.

Особливу роль в об'ємно-просторовому рішенні культурних центрів відіграє вертикальна організація простору. Багаторівневі простори, антресолі, галереї та відкриті сходові клітки дозволяють створити складну просторову структуру, що сприяє різноманітності вражень та активному використанню

будівлі. Вертикальні зв'язки повинні бути логічно організовані та відповідати вимогам безпеки й доступності, зокрема для маломобільних груп населення, що регламентується чинними будівельними нормами.

У формуванні об'ємно-просторової структури важливе значення має функціональна ієрархія приміщень. Основні публічні простори, такі як фойє, виставкові зали та зали для масових заходів, зазвичай розташовуються на нижніх рівнях будівлі та мають безпосередній зв'язок із зовнішнім простором. Допоміжні та адміністративні приміщення можуть розміщуватися на верхніх поверхах або в окремих об'ємах, що дозволяє забезпечити чітке розмежування потоків відвідувачів і персоналу.

Приміщення культурно-дозвільного центру діляться на видовищну та клубну частини.

До видовищної частини центрів дозволя відносяться:

- фойє;
- багатофункціональний зал для глядачів;
- приміщення, що обслуговують сцену;
- артистичні кімнати;
- ігровий майданчик;
- склади об'ємних декорацій.

Клубна частина центру дозволя включає в себе:

- бібліотека;
- лекційний зал,
- вітальні;
- гурткові;
- кафе;
- танцювальний зал;
- спортзал;
- приміщення для відпочинку.

Загальний зальний простір є ядром культурно-дозвільного центру з універсальним залом, в якому можуть проводитися концерти, кінопокази, спектаклі. До складу центрів дозвілля входить вхідна група приміщень з гардеробом, адміністративні приміщення, санвузли. У складі культурно-дозвільного центру слід передбачати універсальні простори, наприклад, вітальні, універсальні зали та рекреації, для проведення виставок, творчих зустрічей та майстер-класів та відпочинку.

При розробці культурно-дозвільного центру його функціональний склад формуватиметься залежно від авторської програми, розробленої для проєктування. Гнучкість функціонального використання основних приміщень забезпечується системою роздільних входів та комунікацій у будівлі.

Сучасні об'ємно-просторові рішення культурних центрів тісно пов'язані з використанням інноваційних будівельних матеріалів і конструктивних систем. Застосування металевих і залізобетонних каркасів, великопролітних конструкцій та легких огорожувальних систем дозволяє створювати просторні зали без внутрішніх опор, що є особливо важливим для виставкових і концертних приміщень. Такі рішення підвищують гнучкість використання простору та відповідають вимогам багатофункціональності.

У контексті сталого розвитку архітектури об'ємно-просторові рішення культурних центрів повинні враховувати принципи енергоефективності та екологічної доцільності. Раціональна форма будівлі, оптимальне співвідношення застелених і глухих поверхонь, використання природного освітлення та вентиляції сприяють зниженню енергоспоживання. Об'ємно-просторова структура також повинна забезпечувати можливість впровадження сучасних інженерних систем без порушення архітектурної цілісності об'єкта.

У процесі проєктування культурних центрів доцільно використовувати класифікацію об'ємно-просторових рішень залежно від характеру ділянки,

функціонального наповнення та містобудівної ролі об'єкта. Найбільш поширеними є компактні, павільйонні та комбіновані схеми.

Компактна схема передбачає формування єдиного архітектурного об'єму, у межах якого розміщуються всі основні функціональні зони. Такий підхід є доцільним в умовах щільної міської забудови, де обмежена площа ділянки. Перевагою компактної структури є зручність комунікацій, енергоефективність та цілісність архітектурного образу.

Павільйонна схема ґрунтується на розміщенні окремих функціональних блоків у вигляді самостійних об'ємів, об'єднаних відкритими або напіввідкритими просторами. Цей тип об'ємно-просторового рішення часто застосовується для великих культурних комплексів міжнародного рівня та дозволяє чітко розмежувати функції. Водночас павільйонна структура сприяє активній взаємодії внутрішнього простору з ландшафтом.

Комбінована схема поєднує риси компактної та павільйонної організації. Основні функціональні приміщення зосереджуються в одному об'ємі, а допоміжні або спеціалізовані зони виносяться в окремі блоки. Такий підхід дозволяє досягти балансу між функціональною доцільністю та архітектурною виразністю.

Залежно від особливостей ділянки культурні центри можуть бути інтегровані в рельєф місцевості або, навпаки, підкреслювати свою присутність за рахунок виразного силуету. У прибережних або паркових зонах часто застосовується прийом «розчинення» об'єму в ландшафті шляхом використання терас, експлуатованих покрівель і зелених насаджень. Такі рішення сприяють формуванню комфортного мікроклімату та підвищують привабливість громадського простору.

Архітектурна композиція культурного центру повинна враховувати видові точки та перспективи сприйняття будівлі. Основні фасади орієнтуються на найбільш активні пішохідні напрями та громадські простори, що підсилює візуальний зв'язок між будівлею та містом. Водночас

вторинні фасади можуть мати стриманіше рішення, зосереджене на функціональності та інженерних аспектах.

3.3 Функціонально-планувальна організація

Функціонально-планувальна організація культурного центру є основою його ефективного функціонування та визначає характер використання будівлі, зручність для відвідувачів і персоналу, а також можливість адаптації до змінних соціокультурних потреб.

У функціональній структурі культурного центру доцільно виділяти кілька основних зон: громадсько-комунікативну, культурно-видовищну, виставкову, освітню, адміністративну, технічну та зону обслуговування відвідувачів. Громадсько-комунікативна зона зазвичай включає вхідну групу, фойє, атріумні простори, зони очікування та неформального спілкування. Саме ця зона формує перше враження від будівлі та виконує роль просторового ядра, що об'єднує всі інші функціональні елементи.

Культурно-видовищна зона є однією з ключових у структурі культурного центру. До її складу входять зали для концертів, театральних вистав, кінопоказів, конференцій та інших масових заходів. Планувальні рішення цих приміщень повинні відповідати вимогам щодо акустики, видимості, безпеки та евакуації. Згідно з чинними будівельними нормами, місткість залів, ширина проходів і кількість евакуаційних виходів визначаються з урахуванням максимальної кількості відвідувачів, що суттєво впливає на загальну планувальну схему будівлі.

Виставкова зона культурного центру характеризується високим ступенем трансформування. Сучасні виставкові простори повинні бути адаптовані до експозицій різного масштабу та тематики, включаючи художні виставки, інсталяції, мультимедійні проєкти та міжнародні культурні експозиції. Планувальні рішення передбачають використання відкритих просторів з можливістю мобільного поділу за допомогою трансформованих

перегородок, що дозволяє змінювати конфігурацію приміщень без суттєвого конструктивного втручання.

Освітня функція культурного центру реалізується через лекційні зали, аудиторії, майстерні, студії та простори для проведення семінарів і майстер-класів. Планувальна організація цієї зони повинна забезпечувати акустичний комфорт, достатній рівень освітлення та можливість автономного функціонування. У багатьох випадках освітні приміщення розташовуються у безпосередній близькості до виставкових або громадських просторів, що сприяє інтеграції освітніх програм у загальну культурну діяльність центру.

Адміністративна зона включає приміщення для управління закладом, службові кабінети, приміщення для персоналу та технічні служби. Важливою вимогою до планувальної організації цієї зони є її відокремленість від основних потоків відвідувачів при збереженні зручних функціональних зв'язків із громадськими та видовищними приміщеннями. Це дозволяє забезпечити ефективну роботу персоналу без порушення комфорту відвідувачів.

У контексті сучасних тенденцій проектування значна увага приділяється формуванню відкритих громадських просторів у структурі культурного центру. Такі простори можуть виконувати функцію місць для неформального спілкування, проведення тимчасових заходів або рекреації. Вони часто поєднують внутрішній та зовнішній простір будівлі, створюючи плавний перехід між міським середовищем і внутрішніми приміщеннями центру.

Окремим аспектом функціонально-планувальної організації є можливість автономного використання окремих функціональних блоків. Наприклад, концертний зал або виставкова зона можуть функціонувати незалежно від інших частин будівлі у вечірній або нічний час. Це підвищує експлуатаційну ефективність об'єкта та дозволяє більш раціонально використовувати простір.

Функціонально-планувальна структура культурного центру повинна забезпечувати чітке розмежування основних і допоміжних функцій при збереженні логічних зв'язків між ними. Такий підхід дозволяє оптимізувати експлуатацію будівлі та створити комфортні умови для всіх категорій користувачів.

3.4 Законодавча та нормативна база проєктування культурних центрів

Проектування культурних центрів здійснюється в межах чинної законодавчої та нормативної системи, яка регламентує вимоги до безпеки, функціональності, доступності та експлуатаційної надійності громадських будівель. Дотримання нормативних положень є обов'язковою умовою архітектурного проєктування та визначає основні параметри просторових, планувальних і конструктивних рішень.

Основним нормативним документом, що регламентує проєктування культурно-видовищних і дозвіллєвих закладів в Україні, є ДБН В.2.2-16:2019 «Культурно-видовищні та заклади дозвілля». Даний норматив визначає класифікацію об'єктів культури, вимоги до їхнього функціонального складу, місткості приміщень, параметрів евакуації, санітарно-гігієнічних умов та інженерного забезпечення. Положення ДБН застосовуються як до окремих будівель, так і до комплексних культурних об'єктів, включаючи міжнародні культурні центри.

Згідно з чинними нормами, культурні центри належать до громадських будівель масового перебування людей, що зумовлює підвищені вимоги до безпеки. Одним із ключових аспектів нормативного регулювання є забезпечення пожежної безпеки та організація евакуації. Нормативні документи визначають мінімальну кількість евакуаційних виходів, їхню ширину, протяжність шляхів евакуації та допустимі відстані до них. Планувальні рішення повинні забезпечувати можливість швидкої та

безпечної евакуації відвідувачів з урахуванням максимальної розрахункової місткості залів і громадських просторів.

Нормативні документи також регламентують вимоги до акустичних характеристик приміщень культурних центрів. Для залів різного призначення встановлюються допустимі рівні шуму, параметри реверберації та вимоги до звукоізоляції. Дотримання акустичних норм є необхідною умовою для забезпечення комфортного сприйняття культурних заходів та ефективного функціонування закладу.

3.5 Ергономіка та специфіка обслуговування закладу

Культурний центр обслуговує різноманітні категорії користувачів: відвідувачів масових заходів, учасників культурних і освітніх програм, персонал закладу, запрошених митців та технічні служби. Кожна з цих груп має свої особливі вимоги до організації простору, що необхідно враховувати на етапі архітектурного проектування. Ергономічно обґрунтовані рішення сприяють підвищенню зручності експлуатації будівлі, зменшенню фізичного та психологічного навантаження на користувачів, а також підвищенню загальної якості перебування у культурному центрі.

Планувальна структура культурного центру повинна бути інтуїтивно зрозумілою, забезпечувати логічну послідовність переміщень і мінімізувати можливість дезорієнтації відвідувачів.

Ергономіка громадських просторів культурного центру тісно пов'язана з параметрами їхнього масштабування. Фойє, атріуми, зони очікування та неформального спілкування повинні відповідати розрахунковій кількості відвідувачів і забезпечувати комфортне перебування під час пікових навантажень. Недостатні площі громадських просторів можуть призводити до скупчення людей, зниження рівня комфорту та порушення вимог безпеки. Водночас надмірно великі простори без належної організації можуть створювати відчуття дискомфорту та втрати людського масштабу.

Важливим аспектом ергономіки є організація місць для сидіння, відпочинку та короткочасного перебування. У культурних центрах доцільно передбачати різноманітні типи меблів і зон відпочинку, адаптовані до різних сценаріїв використання. Це можуть бути як традиційні лави та крісла, так і мобільні або інтегровані в архітектуру елементи.

Окремої уваги потребує ергономіка робочих місць персоналу культурного центру. Адміністративні приміщення, диспетчерські, технічні пости та зони обслуговування повинні відповідати вимогам охорони праці, забезпечувати достатній рівень освітлення, вентиляції та акустичного комфорту. Раціональна організація робочих місць сприяє підвищенню продуктивності праці та зменшенню втомлюваності персоналу.

У сучасних умовах важливу роль відіграє впровадження цифрових технологій у систему обслуговування культурних центрів. Це може включати електронні системи навігації, автоматизований контроль доступу, інтерактивні інформаційні панелі та системи управління потоками відвідувачів.

Ергономічні аспекти проєктування культурних центрів тісно пов'язані з психологією сприйняття архітектурного простору. Комфорт перебування відвідувачів залежить не лише від фізичних параметрів приміщень, але й від їхньої емоційної складової.

4. КОНЦЕПЦІЇ ДИЗАЙНУ

4.1 Всесвітні приклади дизайнерського рішення культурних центрів

Яскравим прикладом сучасного дизайнерського підходу є Центр Жоржа Помпіду в Парижі. Його архітектурне рішення ґрунтується на принципі винесення інженерних систем за межі основного об'єму будівлі, що дозволило створити максимально відкриті та трансформовані внутрішні простори. Дизайн центру підкреслює ідею доступності культури та демократичності простору, де мистецтво стає частиною повсякденного життя міста. Візуальна відкритість і яскрава індустріальна естетика зробили цей об'єкт одним із найвпізнаваніших культурних центрів у світі.

Іншим важливим прикладом є Музей Гуггенхайма в Більбао, який значною мірою вплинув на розвиток сучасної архітектури культурних закладів. Його дизайн базується на складній пластичній формі, що поєднує динамічні об'єми та інноваційні матеріали. Архітектурний образ будівлі формує унікальний візуальний досвід та підкреслює роль культурного центру як каталізатора міського розвитку. У цьому випадку дизайн стає інструментом трансформації не лише простору, але й соціально-економічного іміджу міста.

Сучасні культурні центри дедалі частіше орієнтуються на інтеграцію з природним і міським середовищем. Прикладом такого підходу є Оперний театр у Сіднеї, який поєднує скульптурну архітектуру з ландшафтом узбережжя. Його дизайн вирізняється символізмом форм та органічним зв'язком з навколишнім простором. Будівля сприймається не лише як функціональний об'єкт, але й як художній образ, що формує культурну ідентичність регіону.

Культурний центр «Награ» в Рейк'явіку є прикладом поєднання архітектури, мистецтва та сучасних технологій. Його фасадне рішення базується на модульній структурі зі скляних елементів, які реагують на зміну освітлення та погодних умов. Такий підхід дозволяє будівлі змінювати свій

візуальний образ залежно від часу доби, підкреслюючи динамічний характер культурного простору.

Значний внесок у розвиток сучасних концепцій дизайну культурних центрів зробили об'єкти, реалізовані в країнах Азії. Наприклад, Національний центр виконавських мистецтв у Пекіні вирізняється виразною формою, що поєднує монументальність та символізм. Його дизайн базується на ідеї «перлини», розміщеної в міському ландшафті, що символізує культурну цінність і відкритість до світу. Поєднання сучасних матеріалів, таких як скло і титан, з традиційними архітектурними образами створює унікальний синтез сучасності та культурної спадщини.

У європейській практиці особливу увагу приділяють інтеграції культурних центрів у історичне міське середовище. Наприклад, Культурний центр «Elbphilharmonie» у Гамбурзі є прикладом поєднання історичної промислової архітектури та сучасного дизайнерського рішення. Будівля поєднує старий цегляний склад із новим скляним об'ємом, що формує виразний силует і символізує діалог між минулим і сучасністю. Такий дизайнерський підхід дозволяє зберегти історичну пам'ять місця та водночас створити сучасний культурний простір.

У країнах Північної Європи дизайн культурних центрів часто базується на принципах мінімалізму, функціональності та екологічності. Культурний центр «Oodi» у Гельсінкі є прикладом сучасної архітектури, орієнтованої на людину. Його дизайн характеризується простими формами, активним використанням дерева та природного світла. Простори центру спроектовані як відкриті та гнучкі, що сприяє різноманітності сценаріїв використання та формує атмосферу доступності та демократичності.

У сучасних проєктах значна увага приділяється інтерактивності та використанню цифрових технологій у дизайні культурних центрів. Інтерактивні фасади, мультимедійні інсталяції та адаптивне освітлення стають невід'ємною частиною архітектурного образу. Такі рішення дозволяють культурним центрам активно взаємодіяти з аудиторією та

створювати унікальний користувацький досвід. Дизайн у цьому контексті виходить за межі статичної форми та перетворюється на динамічний процес.

4.2 Обґрунтування дизайн-ідеї та стильового рішення

Об'ємно-просторове рішення культурного центру підпорядковане ідеї прозорості та відкритості. Використання скляних фасадів, великих світлових прорізів і багаторівневих внутрішніх просторів забезпечує візуальний зв'язок між різними функціональними зонами та навколишнім середовищем. Світло розглядається як один із ключових інструментів формування архітектурного образу, що підсилює відчуття легкості та динамічності простору.

Матеріальне рішення відіграє важливу роль у формуванні дизайн-концепції. Використання сучасних матеріалів, таких як скло, метал, бетон та натуральне дерево, дозволяє досягти балансу між технологічністю та теплом матеріальної фактури. Контраст між холодними та теплими матеріалами сприяє створенню комфортного та психологічно збалансованого середовища. Матеріали обираються з урахуванням їхньої довговічності, екологічності та експлуатаційних характеристик.

Колористичне рішення культурного центру базується на стриманій нейтральній палітрі, яка створює універсальне тло для культурних подій та експозицій. Основні кольори інтер'єру доповнюються акцентними елементами, що можуть змінюватися залежно від тематики заходів. Такий підхід забезпечує гнучкість дизайну та дозволяє адаптувати простір до різних культурних сценаріїв без кардинальних змін архітектурної структури.

Особливу роль у дизайн-концепції відіграє організація інтер'єрного простору. Внутрішні приміщення культурного центру формуються як взаємопов'язані просторові рівні, що створюють відчуття єдиного цілого. Атріуми, галереї та відкриті сходи забезпечують візуальні зв'язки між різними функціональними зонами та сприяють орієнтації у просторі. Така просторова організація відповідає принципам сучасного публічного дизайну та підвищує комфорт користування будівлею.

5. АНАЛІЗ СВІТОВИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ АНАЛОГІВ КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ

Культурний або культурно-дозвільний центр – це громадська будівля, призначена для зосередження, примноження та просування в життя суспільства тих чи інших цінностей, традицій та досягнень, що лежать у сфері культури та мистецтва. Особливого значення у процесі формування архітектурного простору подібних громадських будівель має приділятися важливою його складовою – громадським простором.

Громадський простір – важливий елемент просторово-комунікаційної системи будівлі. У той же час, воно є сполучним елементом між архітектурним простором громадської будівлі та навколишнім середовищем, це простір спілкування та соціальної активності. Такий простір неможливо розглядати виключно як комунікацію, він сам по собі повинен мати достатній функціональний потенціал, щоб стати місцем для соціальної взаємодії людей, незалежно від їхньої мети перебування в будівлі культурного центру.

5.1 Приклади культурних центрів

Центр Жоржа Помпиду, м. Париж (Франція)

Центр Жоржа Помпиду є одним із найвідоміших прикладів сучасного культурного центру світового значення. Будівля була зведена як багатофункціональний культурний комплекс, що поєднує музей сучасного мистецтва, бібліотеку, виставкові та громадські простори. Його архітектурне рішення стало революційним для свого часу та суттєво вплинуло на розвиток сучасної архітектури.

Центр Жоржа Помпиду – це національний центр мистецтва і культури імені Жоржа Помпиду. Найбільший центр сучасного мистецтва у Франції і один з найбільших у світі.

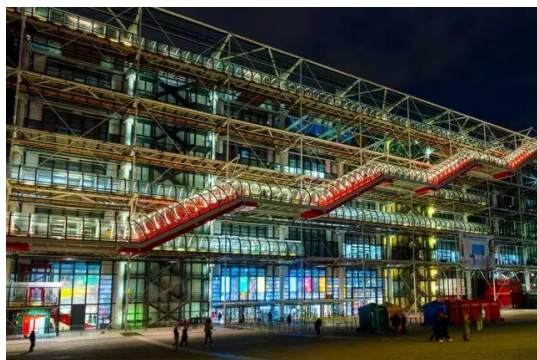
Центр Помпиду включає в себе окрім виставкових залів бібліотеку та концертні зали. За задумом архітекторів частина конструктивних елементів мала бути винесена за межі будинку. Таким чином корисна площа

виставкових залів ставала більшою. В процесі будівництва, було вирішено, що зовнішні конструктивні елементи треба розфарбувати в різні кольори. Обраними були червоний, жовтий, синій, білий та зелений. Це зробило будівлю ще помітнішою в місцевому ландшафті.

Національний музей сучасного мистецтва, який знаходиться в Центрі Помпіду налічує понад шістдесят тисяч експонатів, серед яких живопис, скульптура, фотографії, відео та дизайнерські роботи. В цей музей були передані роботи Пікассо, Матісса, Модільяні та інших видатних художників ХХ ст., які раніше зберігались в інших музейних комплексах Парижа.

Особливе місце в Центрі Помпіду займає публічна бібліотека, яка розміщена на цілих трьох поверхах Центру. Такі бібліотеки при музеях мають бути відкритими. Бо це дає можливість більшій кількості людей отримати доступ до літератури.

Центр Помпіду має продуманий простір перед собою. Південний фасад споруди виходить на площу композитора Ігоря Стравінського, в центрі якої знаходиться музичний фонтан Стравінського з скульптурами, які рухаються під натиском води в такт музики композитора.

Сіднейський оперний театр, м. Сідней (Австралія)

Сіднейської опери будівля (англ. Sydney Opera House) — театральновидовищний комплекс, пам'ятка всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в м. Сідней, штат Новий Південний Вельс, Австралія.

Будівля оперного театру міститься в кінці вузького півострова (мис Беннелонг) в акваторії Сіднейської гавані. Площа пам'ятки 5,8 га. На півдні межує з Королівським ботанічним садом. Будівля є архітектурною домінантою.

Будівля Сіднейської опери має риси архітектурного напрямку експресіонізму. Споруда — масивна платформа розмірами 184 × 118 м, на якій стоїть складна конструкція покриття зал і сценічних частин у формі низки сегментних сферичних склепінь-оболонок білого кольору, розташованих одна над одною. У будівлі є концертна зала на 2 688 місць, оперний театр (театр Дж. Сазерленд) на 1 547 місць, драматичний театр на 544 місця, театр на 398 місць, театр-студія на 364 місця, кінотеатр, чотири ресторани, шість барів, сувенірні крамниці й численні артистичні приміщення. У концертній залі встановлено найбільший у світі орган, що має 131 регістр і 10 244 труби. На платформі перед театром організовано майданчик для виступів просто неба (на 6 000 глядачів). Під будівлею є паркінг на 1 200 автомобілів. Щорічні витрати на утримання й поточний ремонт комплексу вдвічі перевищують операційний прибуток розміщених тут суб'єктів господарювання.

Яскравий архітектурний образ будівлі Сіднейської опери перетворив її на символ не тільки м. Сіднея та Австралії, а й найвищих досягнень світової архітектури 20 ст. Цей витвір засвідчує звільнення архітектури від догматів сучасної архітектури (функціоналізму, модернізму) і права на нову образність, де форма не прив'язана ні до функції, ні до конструкції.

Центр Гейдара Алієва, м. Баку (Азербайджан)

Центр Гейдара Алієва Баку — символ єднання різних епох історія країни. Значення центру важко переоцінити як щодо розвитку Азербайджану, і з погляду містобудування. Завдяки новаторським рішенням у 2014 році будівля центру отримала головну світову архітектурну премію Design of the Year, а автором його концепції була знаменита Заха Хадід.

Відмінною особливістю будівлі є повна відсутність прямих ліній. Фактично архітектурний об'єкт є чимось подібним до хвилі, що спрямовується вгору — є той самий підйом і злиття із землею. Згідно з опублікованим концептуальним проектом, такий прийом символізує нескінченність руху вперед, а також наступність минулого та майбутнього країни. Центр – яскравий зразок архітектури постмодернізму.

Сукупна площа приміщень будівлі становить понад 57 тис. м², а сам комплекс зведений із використанням сталевих каркасу завдовжки близько 100 км. «Дах» — якщо його можна так назвати — було змонтовано з 12 тис. панелей, що не вигорають. При цьому особливо цікаво, що їх форма неоднакова: подібно до великого пазла, дах складається з прямокутних,

квадратних, трикутних і трапецієподібних елементів. Особливо вражає, що вона виглядає, відбиваючи промені сонячного світла.

Культурний центр «Барбікан», м. Лондон (Велика Британія)

Барбікан-центр – багатофункціональний центр виконавських мистецтв у житловому мікрорайоні Барбікан Лондонського ситі (City of London), один із найбільших у Європі.

Барбікан-центр – унікальний у своєму роді комплекс творчих майданчиків, на яких реалізуються проекти у широкому спектрі жанрів та арт-напрямків: це концерти класичної та сучасної музики, театральні вистави, а також кінопокази та художні виставки.

Тут же знаходяться публічна абонементна бібліотека з найбагатшою колекцією в галузі мистецтва та музики, три ресторани, чотири кафе та вельми значний по своїй території «Зимовий сад».

Для бруталістського дизайн-проекту Барбікан-центру, розробленого архітекторами Пітером Чемберленом, Джоффри Пауеллом і Кріstofом

Боном, характерна навмисне присадкуватий, «розпластана» багаторівнева структура з поверховістю, що йде не тільки вгору, а й униз. У цьому складному полірівневому, багатопверховому, але не висотному просторі плануванні Барбікан-центру задіяні численні входи-виходи, і потрапити всередину нього можна з різних боків-підступів. Щоб розмістити арт-комплекс на заданому створі, архітектори вдалися до оригінального рішення: викопавши котлован двадцятиметрової глибини, вони розмістили більшу частину об'єктів центру нижче за рівень піднесення.

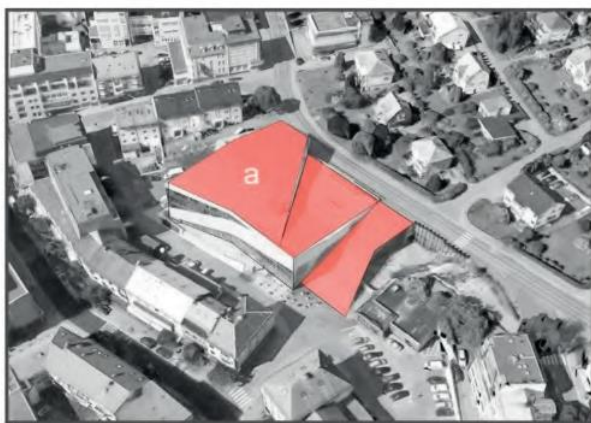

Plassen Cultural Center, Мольде (Норвегія)

Plassen Cultural Center (Культурний центр Плассена, арх. 3XN Architects, 2012, Мольде, Норвегія) – знаходиться в невеликому місті Норвегії, яке щорічно стає центром великого музичного фестивалю. Культурний центр Плассен розташований на ділянці зі складним рельєфом. Висотна різниця між нижнім та верхнім краями ділянки майже 10 метрів, що дозволило створити амфітеатр, що з'єднує нижню та верхню вулиці. Додатково до цього, на даху центру розташовані ще два амфітеатри, оглядовий майданчик, літнє кафе та виставковий простір для експонатів із галереї центру. Під час фестивалів усі три амфітеатри можуть вмістити до 1000 глядачів, надаючи публіці та артистам вид на фіорд, місто та гори.

Об'єм будівлі сформований таким чином, щоб створити якнайбільше нових суспільних просторів. Амфітеатр, що сполучає нижню та верхню вулиці, є зручним маршрутом пересування для городян, а громадський простір, сформований на даху центру, є новим соціальним центром району. Для оздоблення будівлі було обрано натуральний камінь, з якого виготовлено більшість навколишніх будинків та тротуари. Їм покриті стіни та вимощено дах центру, таким чином громадський простір візуально поєднаний із міським.

Внутрішній громадський простір центру розташований на нижньому рівні, вздовж усього фасаду будівлі. Завдяки великій площі скління, простір має природне освітлення і візуально відкривається для оточення. У складі внутрішнього суспільного простору знаходяться кафе та публічна бібліотека.

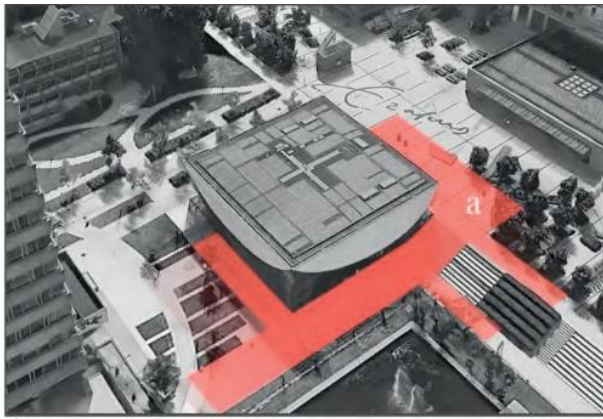

Erasmus Pavilion, Rotterdam (Нідерланди)

Erasmus Pavilion (Павільйон Еразма, арх. Powerhouse Company та De Zwarte Hond, 2013, Роттердам, Нідерланди) - це університетський студентський культурний центр, що входить до складу Університету Еразма. Він розташований у центрі території університету, на перетині головних осей вулиці та парку, тому є точкою тяжіння для студентів та мешканців району. Центр знаходиться на ділянці зі складним рельєфом, нижня межа ділянки знаходиться на території парку, а верхня розташована на пішохідній вулиці. Сходи, що спускаються в парк, продовжуються в інтер'єрі будівлі, що візуально поєднує громадський простір центру та навколишнє середовище.

Громадський простір сформований по периметру фасаду будівлі навколо функціонального ядра, в якому знаходиться невеликий універсальний зал для лекцій та студентських постановок. Весь фасад центру застеклений, що забезпечує чудове природне освітлення, а також сприяє візуальному об'єднанню громадського простору з парком. Безпосередньо за фасадом простір двосвітло, але в міру просування в центр будівлі, воно заходить під об'єм зали, і стає темнішим. Громадський простір включає зону коворкінгу для студентів, кафе і невеликий бар, що знаходиться в глибині будівлі. Центр має кілька входів, з боку вулиці та парку, що забезпечує доступність простору для відвідувачів.

1

2

Gehua Youth and Cultural Center, Бейдахе (Китай)

Gehua Youth and Cultural Center (Молодіжний культурний центр Гехуа, арх. Open Architecture, 2012, Бейдахе, Китай) - розташований у великому портовому місті. У навколишній забудові переважають галасливі виробничі та складські споруди. Це вплинуло на архітектурне рішення центру та на організацію суспільного простору. Об'єм будівлі розташований кільцем навколо простору внутрішнього двору, таким чином повністю ізолюючи його від навколишнього середовища та шуму. Також на даху облаштований прогулянковий сад, до якого можна потрапити, піднявшись сходами.

Усі функціональні зони культурного центру збудовані навколо внутрішнього двору. Ділянка має підйом рельєфу, тому в інтер'єрі зроблено сходи та переходи на різні рівні. Перепад рельєфу дозволив зробити у внутрішньому дворі імітацію амфітеатру, який працює або як прогулянковий майданчик, або як елемент багатофункціонального залу, що примикає до

внутрішнього двору. При необхідності фасад, що складається з двох дверей, що складається, трансформується, перетворюючи внутрішній двір на додаткові глядацькі місця, або в частину сцени. Центр працює не лише як освітній для дітей, а й просто як громадський майданчик для всіх мешканців міста. У ньому проводяться різноманітні заходи та виступи, а також працює публічна бібліотека.

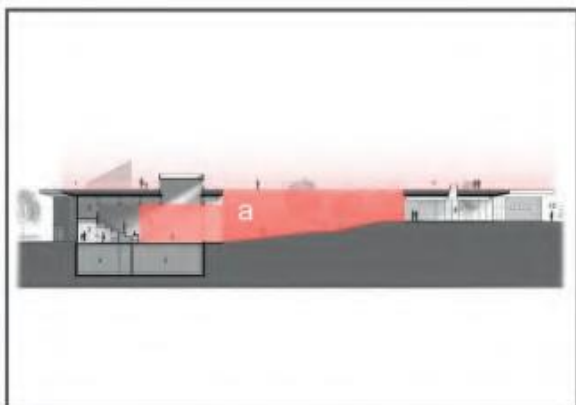
1

2

1

2

3

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження історії виникнення культурних центрів встановлено, що їхній розвиток тісно пов'язаний із соціальними, культурними та містобудівними процесами. На кожному історичному етапі архітектура таких об'єктів відображала домінуючі цінності суспільства, рівень технологічного розвитку та потреби населення. Сучасний культурний центр є результатом тривалої еволюції, що поєднує в собі функції культури, освіти, комунікації та громадського дозвілля.

Культурний центр - громадська будівля, яка може виконувати як одну функцію, так і охоплювати кілька напрямків соціального життя.

На сьогоднішній день культурний центр найчастіше виконує відразу кілька функцій, освітню, розважальну, культурну. Дизайн екстер'єрів повинен наголошувати на призначенні будівлі, виділятися, проте не виглядати чужим. Дизайн інтер'єрів має виглядати оригінально, але комфортно для відвідувачів.

Набір приміщень для такого центру представлений глядацьким залом, лекційним, танцювальним залом, залом для настільних ігор, кафе, а також адміністративними та технічними приміщеннями та приміщеннями для персоналу.

Аналіз законодавчої та нормативної бази проектування культурних центрів засвідчив, що дотримання чинних будівельних норм є обов'язковою передумовою створення безпечного, доступного та комфортного громадського об'єкта. Нормативні вимоги визначають параметри функціональних приміщень, умови евакуації, пожежної безпеки, акустики та інклюзивності.

Стильове рішення культурного центру формується на ідеї плавних ліній, обтічних форм, акуратно вписаних у ландшафт. Використання світлих кольорів, великих скляних обсягів створить відчуття легкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- ДБН В.2.2-16:2019 Культурно-видовищні та дозвілєві заклади. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=83745
- Щеглова Е. О. Основні принципи проєктування сучасних культурних центрів. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osnovnye-printsipy-proektirovaniya-sovremennyh-kulturnyh-tsentrov>
- Фремpton К. Сучасна архітектура: критичний погляд на історію розвитку. URL: <https://libarch.nmu.org.ua/handle/GenofondUA/63349>
- Іконніков А. В. Архітектура XX століття. Утопії та реальність. URL: https://books.totalarch.com/architecture_20_century_utopias_and_reality_vol_1_ikonnikov?utm_source=chatgpt.com
- Габрель М. М. Просторова організація міста. URL: <http://elar.nung.edu.ua/handle/123456789/4973>
- Вікіпедія. Культурний центр. URL: https://wikipedia.org/wiki/Культурний_центр#:~:text=%20крупный%20многофункциональный%20комплекс,%20культурно-зрелищная%20и%20иная,понимания%20и%20дальнейшего%20развития%20в%20этом%20обществе.
- Cultmanager.ru. Основні типи і види закладів культури. URL: <https://www.cultmanager.ru/article/8111-tipy-i-vidy-uchrezhdenij-kultury-22-m11-23-ddtop>
- Вілкова А.С. Королева Т.Ю. Історичний аспект формування центрів мистецтв. URL: <https://research-journal.org/archive/3-57-2017-march/istoricheskij-aspekt-formirovaniya-centrov-iskusstv>
- Петер Леній. Проєктування культурних центрів: посібник. URL: <https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/handbook/Design%20Handbook%20ua.pdf>
- С.О. Галєєв. Види адаптації архітектурних систем до екстремальних вимог середовища. – Системні технології. – 2020. № 37. С. 77-83. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/arhitekturno-planirovochnye-priemy->

proektirovaniya-obschestvennyh-prostranstv-v-sovremennyh-kulturnyh-tsentrakh/viewer

- Art-studio Lihtaryk. Центр Жоржа Помпиду. URL: <https://lihtaryk.com.ua/czentr-zhorzha-pompidu/>
- BBC. В Париже последний день работает знаменитый Центр Помпиду. URL: <https://www.bbc.com/russian/articles/c930x7wn1k6o>
- ТУР вопрос. Музей Помпиду у Парижі. URL: <https://turvopros.com/centr-pompidu-v-parizhe/>
- Вечерський В. В. Сіднейської опери будівля. Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Сіднейської опери будівля](https://vue.gov.ua/Сіднейської_опери_будівля)
- Олена Чуйко. Сіднейський оперний театр. URL: https://geovsviti.blogspot.com/2017/06/blog-post_28.html
- Touristl. Сіднейський оперний театр. URL: <https://touristl.com.ua/listing/sydney-opera-house/>
- GID.travel. Центр Гейдара Алієва. URL: <https://www.gid.travel/azerbaydzhan/baku/attraction/centr-gejdara-alieva#:~:text=Центр%20Гейдара%20Алиева%20в%20Баку%20—%20символ%20единения%20разных%20эпох%20в,концепции%20была%20ознаменитая%20Заха%20Хадид.&text=Как%20самостоятельно%20добрат%20ся?>
- Олег Сочалін. Культурний центр Гейдара Алієва від Zaha Hadid Architects - архітектура, яка стирає межі. URL: https://www.architime.ru/specarch/zaha_hadid_architects_ha/heydar_aliyev_center.htm#24.jpg
- Belcanto.ru. Центр виконавчих мистецтв Барбикан. URL: <https://www.belcanto.ru/barbican.html>